

КРР во Преспанскиот регион во Република Македонија

Г-ѓа Гордана Тосковка,
консултант

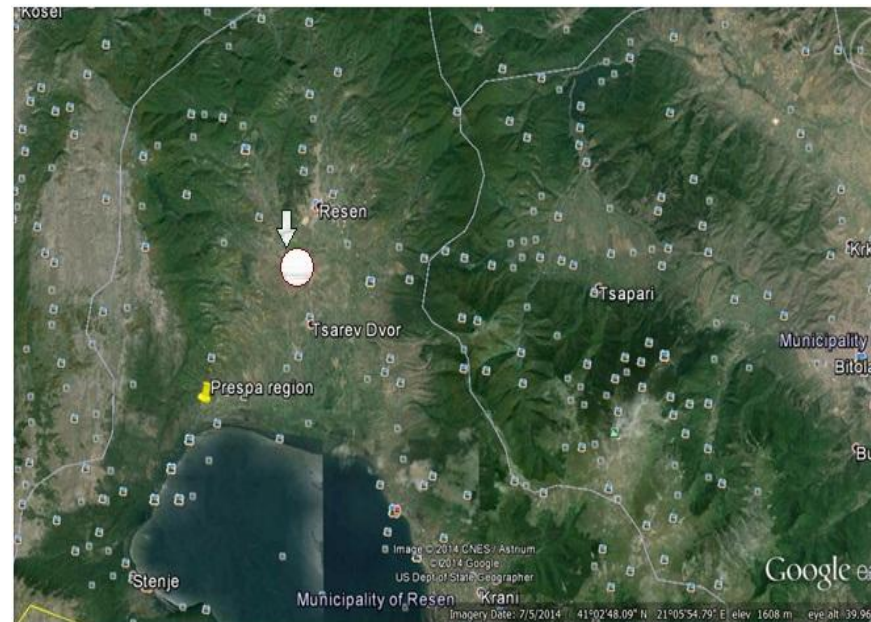
Преглед на аспектите за одржливост, релевантни за Преспанскиот регион во Република Македонија

Одгледувањето на КРР претставува голем предизвик за фармерите во Република Македонија, заради тоа што ваквото производство до сега не се практикувало и претставува новина во земјоделството и шумарството. Според директивите на Европската Унија за производството на КРР сеуште јасно не е утврдено дали тоа да се смести во секторот земјоделство или во секторот шумарство.

Како и да е, подигнувањето на плантажи со КРР во блиската иднина ќе мора да стане практика и во Република Македонија заради нејзините стремежи за влез во ЕУ и прилагодувањето кон заедничката земјоделска политика на ЕУ (CAP), како и Директивите за обновливи извори на енергија (RED).

Со цел да се обезбеди одржливост на процесот на подигнување на плантажи со КРР, потребно е целокупниот процес да се разгледа од суштинските аспекти на одржливост и тоа:

1. Економски аспект
2. Социјален аспект
3. Аспект на животната средина

Одржливост на КРР од економски аспект

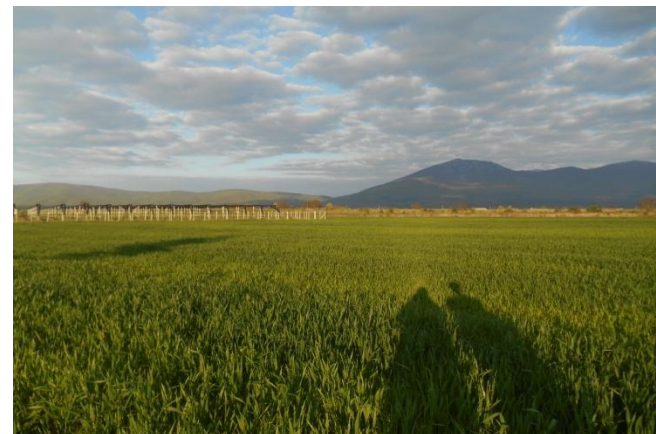
Гледано од аспект на економската оправданост на инвестициите во засадување на плантажи со КРР, може да се каже дека ваквиот процес овозможува голем број на предности и придобивки за фармерите, локалната заедница и пошироко:

- зголемување на приходите и остварување на профит
- основање на нова гранка во земјоделието со широк спектар на можности за економски активности: производство, продажба, создавање биомаса, развој на центри за трговија со биомаса, производство на топлина, производство на електрична енергија
- развој на локалната економија
- намалување на трошоците за загревање на домаќинствата, училиштата и останати објекти во локалната заедница
- производство на биомаса со значително пониски трошоци од трошоците за производството на биомаса од едногодишни култури

Одржливост на КРР од социјален аспект

Гледано од социјален аспект, производството на КРР може да биде позитивно и корисно поради тоа што:

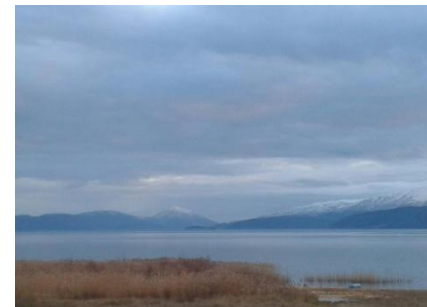
- како последица на развојот на оваа нова гранка во земјоделството се отвора потреба од повеќе вработувања во руралните средини
- се овозможува диверзификација на работната сила,
- се зголемува процентот на ангажирање на младата популација која гледа перспектива во производството на КРР,
- се подигнува свеста на населението за користењето на обновливите извори на енергија и за потребата од енергетска ефикасност.

Одржливост на КРР од аспект на животната средина

Според досегашните позитивни практики на производство на КРР во некои држави од Европската Унија, како и според бројните анализи, истражувања од страна на експертите, утврдено е дека производството на КРР има големо позитивно влијание врз животната средина:

- Овозможува значително намалување на количините на CO₂ и други штетни емисии во воздухот кои настануваат како резултат на загадувањето од индустријата, автомобилите и слично
- Овозможува спречување на ерозија на земјиштето
- Овозможува создавање на нови живеалишта на голем број животни, птици, инсекти

- Го подобрува квалитетот и квантитетот на подземните води
- При производството на КРР употребата на пестициди и хемиски ѓубрива е сведена на минимум
- спречува пренесување на болести и штетници помеѓу останатите земјоделски површини каде што КРР плантажите се засадуваат во вид на зелени појаси
- Го подобруваат квалитетот на маргиналните почви кои имаат сиромашен хемиски состав
- овозможуваат подобрување на целокупниот изглед на околината со прекрасни пејсажи, развиен животински и растителен свет, природна декорација и прочистувачи на воздухот покрај фреквентните патишта.

Евалуација на потенцијални области за производство на КРР од аспект на одржливост

Во Преспанскиот регион како потенцијална област за подигнување на насади со КРР е потенцирано земјиштето со кое располага СОУ Цар Смоил. Дел од површината со големина од околу 3 хектари ќе биде предмет на анализа и истражувања со цел да се утврди погодноста за подигнување на КРР насад. Според горенаведените аспекти за одржливост, подигањето на КРР насад ќе овозможи развој првенствено на училиштето, потоа на локалната заедница и како прв проект за КРР на национално ниво, ќе придонесе во голема мера за развојот на производството и користењето на биомаса како обновлив извор на енергија во Република Македонија.

Од економски аспект ќе се овозможи ангажирање на младата популација во производството, диверзификација на работната сила, развој на локалната заедница, како и економски придобивки за СОУ Цар Самоил од аспект на намалување на трошоците за греење преку пренамена на системот за греење со замена на бојлерот за нафта со бојлер за користење на дрвена биомаса во форма на дрвен чипс или пелети.

Во покасната фаза ќе се поттикне развој на локален синџир од компании од кои некои ќе се занимаваат со услужни дејности како што се сечење, транспорт или складирање на двената биомаса, некои компании за дробење и сушење на дрвен чип, локален центар за греење на домаќинствата и слично.

Од социјален аспект се очекува зголемување на свеста кај населението за користење на обновливи извори на енергија и енергетска ефикасност од една страна, а од друга страна ќе се отворат нови работни места што ќе иницираат нови вработувања.

Од аспект на животната средина, најповеќе ќе се придонесе во деконтаминацијата на почвата, водата и воздухот од пестициди и хемиски ѓубрива кои се присутни во овој регион во голема мера, како резултат на долгогодишното производство на јаболко.

Според критериумите за одржливост, конкретната површина од аспект на изборот на конкретна парцела, истата претставува земјоделско земјиште со квалитетен хемиски состав на почвата, рамна површина, богата со подземна вода, во близина на населено место, обезбедена со пат, електрична енергија, систем за наводнување и агрометеоролошка станица за мерење на повеќе параметри. Од аспект на влијанието врз животинскиот и растителниот свет, најголем бенефит ќе се постигне со

- создавањето на поголем број нови живеалишта посебно на пчелни семејства кои се значајни за опрашувањето на овошките во пролетниот период, како и живеалишта на повеќе видови птици, инсекти и животни

Според критериумот за влијанието на КРР врз почвата, се очекува

- деконтаминација од пестициди и хемиските ѓубрива и намалување на количините на фосфорот и кадмиумот, задржување на поголемо количество на азот и карбон и одржување на пониска вредност на рН на почвата.

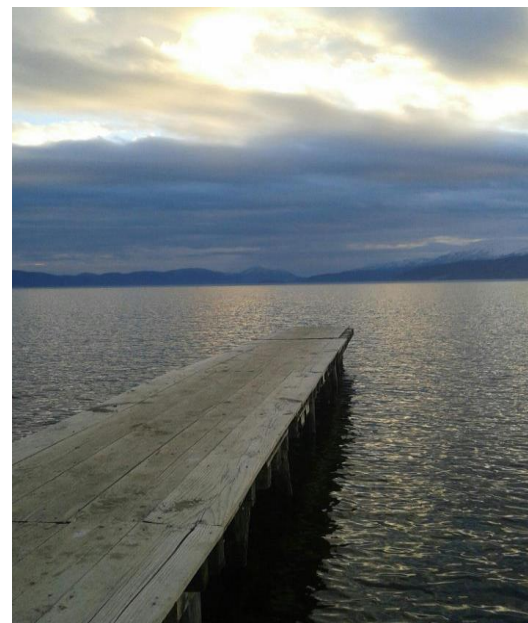
- намалување на количините на штетни материи кои се исцедуваат во подземните води и заштита на истите од загадување
- влијание врз изгледот на околината која во најголем процент е засадена со овошни насади при што ќе се придонесе за заштита од пренесување на болести и штетници помеѓу овоштарниците кои се во непосредна близина
- намалување на влијанието на ветровите и температурните разлики
- намалување на јаглеродните емисии во воздухот настанати од индустриски капацитети

Заклучоци и препораки

1. Со цел да се осигура и да се обезбеди одржливост на подигнувањето на плантажа со КРР на дадената парцела и да се обезбеди пристап на заштита на населението и животната средина од несакани влијанија (на пример загадување на почвата, водата и воздухот), потребно е внимателно и темелно планирање на сите активности кои ќе се реализираат во иднина
2. Како што налагаат условите во однос на законските регулативи, климата, пазарот за биомаса итн, кои се варијабилни и променливи, секое формирање на плантажа со КРР бара донесување на одлуки во зависност од околностите и затоа се препорачува инволвирање на експерти и компетентни институции уште во најраната фаза од планирањето.

3. Размената на позитивни искуства и занења со предходни европски проекти и одржливи примери и практики е повеќе од потребно за да се поддржи планирањето и имплементацијата на производството на КРР. Тоа ќе овозможи сигурност и безбедност во воспоставувањето на оваа дејност за производство на цврста биомаса во Препанскиот регион во Република Македонија.

БЛАГОДАРАМ ЗА ВНИМАНИЕТО

